

Alle gode gange Goethe

KUNSTNER: Der er spor og linjer i de fleste menneskers liv. Johann Wolfgang Goethe (1749-1832) er blevet et af mit livs mange spor.

Første gang jeg stiftede bekendtskab med hans eksistens, ligger godt 20 år tilbage. Det var på en Italiensrejse med udgangspunkt i Limone sul Garda. Turen herfra gik en dag til Castello Scaligero i Malcesine, som ligger ved foden af bjergkæden Monte Baldo, hvor der foran er opstillet en buste i bronze, af Goethe, med en karakteristisk hat, som jeg med stor entusiasme fotograferede.

Jeg har senere erfaret, at Goethe, som egentlig er tysk, født i Frankfurt Am Main, flygtede til Italien i 1776, pga. et kompliceret venskabs/kærlighedsforhold til hofdamen Charlotte von Stein. Her blev byerne langs Gardasøen hans foretrukne destination i de næste to år. Rejsen mundede senere ud i hans "Italienische Reise", 1815-29. Han blev dog mistænkt for at være spion, men er i dag hædret med en særlig sal i Castello Scaligero, hvor hans tegninger fra opholdet pryder rummet. En sal, som jeg desværre ikke besøgte dengang i slutningen af 80'erne!

Der skulle dog kun gå et par år, før jeg igen stiftede bekendtskab med Goethe. Denne gang var fokus en norsk kunstpædagoguddannelse, hvor Goethes oprindelige "Zur Farbenlehre", fra 1810, var pensum, godt nok ikke i originaludgave, men i Johannes Ittens videreførelse af dennes forskning fra 1961, "Kunst der Farbe", som første gang blev oversat til dansk i 1977 med titlen "Farvekunstens elementer", som siden har været min farvebibel. Min fascination af Goethes forskning af farverne, synes at være en uudslukkelig ild. Men hvad er det som fascinerer?

I 1704 fremsatte fysikeren Isac Newton sin teori om lysbrydning og farver. I sine forsøg lod han en lysstråle blive brudt i et prisme. De farver, som her ved opstod, kaldte han et spektrum, og konkluderede, at farverne var indeholdt i det hvide lys. Goethe kendte Newtons teori og afprøvede dem i praksis med lånte prizmer. Goethe ser på en hvid væg og tror, at han der vil se et spektrum, men ser kun den hvide væg.

Da han i stedet kigger over på vindu-

et, sker der noget fortryllende: I overgangen mellem vinduessprosserne og ruderne opstår der farver. Ifølge Newton var farverne indeholdt i lyset alene. Nu opdager Goethe, ved at se gennem prismet, at der kun opstår farver i overgangen mellem det lyse og det mørke, og han ser endvidere flere farver end Newton. Det tog Goethe 40 år at udvikle sin farvelære, som han selv anså som et af sine vigtigste værker.

Fænomenet, farvede skygger, førte Goethe frem til det udgangspunkt, at farverne tilhører synet, og derfor først og fremmest er en sanseoplevelse med mennesket som iagttager. Og om synet, sagde han, at det altid vil stræbe efter totalitet og helhed, som det ses i farvede skygger. Resultaterne af sit arbejde udtrykte han i sin harmoniske farvecirkel, hvor komplementærfarverne - de harmoniske farvepar (rød/grøn, gul/violet og orange/blå) - ligger overfor hinanden. Disse farvepar er udtryk for den samtale, der opstår imellem det seende menneske og den farvede verden. Når verden viser os en farve, svarer vi igen med at se dens anden halvdel.

Goethe mente, med andre ord, at farverne påvirker både vores krop, sind og sjæl. Derfor var hans hjem i Weimar nøje farvesat. Spisestuens gule farve skabte varme og glæde, og ar-

bejdsværelsets grøn-blå farve skabte ro og stimulerede tænkningen. Så vidt farvelæren. Personligt bliver jeg aldrig færdig med den. Og det har mine mange billedkunstelever gennem årene måtte sande.

Næste gang Goethe gjorde sit indtog i mit univers var denne forsommer i København, hvor jeg forsøgte, at få en billet til "Den unge Werthers lidelser" i Skuespilhuset, men uden held. Stykket bygger på Goethes roman "Die Leiden des jungen Werthers" fra 1774, som var Goethes første internationale succes. Andre sagde, at det var et lykkestræf, at jeg ikke fik billetten. En billet til en forestilling om ulykkelig kærlighed, som ender med selvmord. Men vi var mange som stod i kø, som gik tomhændede bort. Altså også en publikumssucces anno 2011.

Egentlig var Goethe uddannet jurist, men han er mest kendt som en af Tysklands internationale digtere, dramatikere og forfattere. Et menneske, som i modsætning til mange andre samtidige af samme kaliber, aldrig besøgte metropolerne Paris eller London. Hvad er det talent handler om? Goethes værk om Faust, hører også til blandt den udødelige europæiske litteratur, det har jeg til gode at læse! Kun Lyhne Rønhed og Oehlenschläger var blandt de første oversættere af Goethes værker til dansk, ligesom Oehlenschläger også besøgte Goethe. Et anliggende som er dokumenteret i dennes stambog, som kan ses på Frederiksborgmuseet.

Er vores nye kulturminister mon enig med Goethe, når han siger: "Man burde hver dag høre lidt musik, læse et godt digt, betragte et smukt maleri og, hvis det er muligt, sige et par forlignende ord"?

MARIA STENSGÅRD POULSEN er lektor i Gymnasieskolen. Cand. mag. i kunsthistorie og dansk Aarhus Universitet. Censor på Lærer- og Pædagoguddannelsen i Danmark. Skribent ved North Art Magazine. Gift og mor til tre.

